“La festa litúrgica en honor de l’emperador Carlemany és la història d’un triomf”

Ha publicat un llibre on aprofundeix en els motius que van donar lloc a la institucionalització del culte a l’emperador carolingi Carlemany, que mai va trepitjar la ciutat, a la catedral de Girona

Joan Molina, amb el llibre que acaba de publicar, al claustre de la Facultat de Lletres de la UdG Foto: JOAN SABATER.

El culte a Carlemany a la catedral de Girona és un exemple clar d’instrumentalització de la història. Ho afirma el professor de la UdG Joan Molina, que, al llibre La memoria de Carlomagno: culto, liturgia e imágenes en la catedral de Gerona (Fundación Santa María la Real del Patrimonio Histórico), escodrinya els fonaments i els motius que van donar lloc a la institucionalització del culte a l’emperador carolingi a Girona. Un fet, com recull, “sorprenent i fascinant”, perquè és l’únic que constata al sud d’Europa i perquè va donar lloc a un conjunt molt ric d’oficis litúrgics i relats llegendaris.

És Carlemany, per tant, comparable a figures com el rei Artur o Alexandre?I tant! Va ser el creador del primer imperi després de la caiguda de l’imperi romà. Un personatge històric, la imatge del qual, però, va quedar subjugada per les seves gestes llegendàries i fantàstiques, com els seus viatges a Terra Santa o a Santiago. Una imatge mítica que, vista ara, pot semblar d’un gran infantilisme, però només cal veure com el nostre món actual és farcit de mentides. No diuen que vivim a l’era de la postveritat o que a l’era de la informació estem més desinformats que mai, per “llegendes” del poder polític i la premsa...?I és realment l’inspirador de la Unió Europea?L’han volgut veure així. A Alemanya i França ja els interessa. Va fundar un imperi que reunia el cor d’Europa. I Aquisgrà, la capital, és a l’epicentre de l’actual UE. És així com els polítics del segle XX van ressuscitar la idea del pare d’Europa; això sí, sense la connotació imperial. El mateix que van fer els canonges gironins: buscar un prestigi, una autoritat, mitificar un personatge de l’Europa unificada.D’on ve el seu culte a Girona?Recordem que una llegenda gestada l’any 1000 el va convertir en protagonista de la reconquesta de la ciutat dominada pels musulmans l’any 785. L’exaltació de la memòria de Carlemany la va concebre el bisbe Arnau de Mont-rodon el 1345, a través d’un complex programa històric i simbòlic que situava la figura de l’emperadors als altars.Per què aquell any?Coincideix amb els anys en què s’està construint la capçalera de la nau gòtica de la catedral, i dedueixo que hi havia la voluntat de promoure un seguit de cultes i relíquies que legitimessin el temple, sobretot enfront d’altres rivals, com ara Sant Feliu, que era la primera catedral de Girona i tenia el patró sant Narcís; o Castelló d’Empúries, que es volia segregar. Mont-rodon es va encarregar de construir aquest imaginari, i Carlemany va ser la clau de volta de l’operació....d’un emperador que no va trepitjar mai la ciutat.Mai. Els musulmans van ser expulsats de Girona pels senyors locals. La memòria de Carlemany estava estesa a altres temples, com el monestir de Sant Feliu de Guíxols o Santa Maria d’Amer, però on va cristal·litzar el culte va ser a Girona.Concretament, el 29 de gener.A l’imperi germànic el seu sant se celebrava el 28 de gener, però com que aquí estava ocupat per un altre sant, es va instituir la celebració d’una cerimònia solemne cada 29 de gener, diada que estava lliure. Aquest culte imperial comprenia un ofici litúrgic amb una gran força escenogràfica: processons, càntics i un sermó. Refermat amb poderoses imatges, com l’escultura de Jaume Cascalls que va estar en una de les capelles del temple fins a

finals del segle XIX, la cadira episcopal que presidia el cor catedralici i una clau de volta de la nau major.I la Torre de Carlemany?Aquest element arquitectònic, així com tants d'altres elements de culte més antics associats a l'emperador com el Tapís, el Beatus o la font, els podríem aplegar en el sac de la memòria creativa. Eren d'època romànica la majoria i a partir del 1345 l'associació amb Carlemany va anar en augment i van servir per fer perviure la relació de Carlemany amb la catedral.Fins que es va prohibir el culte?Malgrat la prohibició el 1484 per ordre de Sixte IV, la festa es va mantenir viva fins ben entrat el s. XIX. Hi ha un cronista del 1807 que deixa per escrit la sorpresa que li provoca sentir encara un sermó d'un personatge no santificat i ho qualifica d'"atemptat". Pels canonges el personatge era molt estimat i al llarg dels segles als viatgers se'ls mostrava amb il·lusió tota la parafernàlia dedicada a la seva figura. Un culte que arriba fins al segle passat, quan es torna a representar la seva figura a la vidriera construïda el 1917. La llavor plantada per Mont-rodon i els seus acòlits va brollar amb tanta força que va sobreviure durant segles, gràcies a una poderosa memòria que, generació rere generació, els membres del capítol gironí es van encarregar d'alimentar. La festa litúrgica en honor de Carlemany és la història d'un triomf!

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 09-03-2018 Pàgina 52
-El Punt Avui. Barcelona 09-03-2018 Pàgina 44
-El Punt Avui. Camp i Ebre 09-03-2018 Pàgina 44
-El Punt Avui. Lleida 09-03-2018 Pàgina 44
-El Punt Avui. Maresme 09-03-2018 Pàgina 44
-El Punt Avui. Catalunya Central 09-03-2018 Pàgina 44

Font del document:
http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1353182-la-festa-liturgica-en-honor-de-l-emperador-carlemany-es-la-historia-d-un-triomf.html